

Запити і відповіді:

**Антимонопольного
комітету України, НКРЗІ,
Національної поліції, СБУ**

**СВІТЛАНА ДУДНИК,
юрист
Інтернет Асоціації України
www.inau.ua
legal@inau.ua**

ЗАПИТИ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

- Закон України «Про Антимонопольний комітет України» (стаття 7);
- Правила розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджені розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5-р (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р), зареєстровані в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299;
- Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 15 «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» (із змінами та доповненнями);
- інструкції та акти Голови Антимонопольного комітету України, видані відповідно до повноважень, встановлених у абзаці 9 частини шостої статті 9 Закону України «Про Антимонопольний комітет України». Зокрема, Інформаційні листи Антимонопольного комітету України від 27.05.2002 № 43/01, від 06.09.2005 № 48/01.

Тобто, Закон визначає такі **підстави направлення запиту**:

- **розгляд заяв і справ** про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (особливості розгляду заяв і справ врегульовано Правилами розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції);

- **проведення перевірки** (порядок проведення планових і позапланових виїзних перевірок врегульовано Положенням про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженим розпорядження Антимонопольного комітету України від 25.12.2001 № 182-р та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13.02.2002 за № 139/6427);

- **інші, передбачені законом випадки** (див. статтю 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»):

 - **проведення дослідження ринку**, визначення межі товарного ринку, в тому числі монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на цьому ринку (пункт 11 частина перша статті 7 Закону);

 - **визначення наявності/відсутності контролю між суб'єктами господарювання або їх частинами та склад групи суб'єктів господарювання, що є єдиним суб'єктом господарювання** (пункт 12 частина перша статті 7 Закону);

 - **здійснення повноважень, передбачених Законом України «Про здійснення державних закупівель» та Законом України «Про публічні закупівлі»** (повноваження органу оскарження у сфері закупівель) (пункт 17-1 частина перша статті 7 Закону);

 - **здійснення інших повноважень** (пункт 18 частина перша статті 7 Закону): виконання територіальним відділенням письмових доручень центрального апарату АМКУ на виконання доручень, розпоряджень Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, виконання власних повноважень.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» розпорядження, рішення та **вимоги органу Антимонопольного комітету України,** голови територіального відділення Антимонопольного комітету України, вимоги уповноважених ними працівників Антимонопольного комітету України, його територіального відділення **в межах їх компетенції є обов'язковими для виконання у визначені ними строки, якщо інше не передбачено законом.**

П.п.13.1 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 15 «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» (із змінами та доповненнями):

«...направлення органом Антимонопольного комітету України відповідного запиту буде правомірним лише у випадку, прямо передбаченому законом.»

Відповідно до статті 22-1 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» суб'єкти господарювання, об'єднання, їх посадові особи та працівники, фізичні особи зобов'язані на вимогу органу Антимонопольного комітету України, подавати документи, предмети чи інші носії інформації, пояснення, іншу інформацію, в тому числі з обмеженим доступом та банківську таємницю, необхідну для виконання Антимонопольним комітетом України, його територіальними відділеннями завдань, передбачених законодавством про захист економічної конкуренції.

Інформація подається безкоштовно.

При наданні інформації з обмеженим доступом необхідно зазначити, **яка саме інформація має обмежений доступ**, у тому числі які документи або частини документів містять інформацію з обмеженим доступом. В протилежному разі, така інформація не буде рахуватись інформацією з обмеженим доступом.

Відповідно до абзацу 3 пункту 2 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 із змінами, **свої завдання відділення здійснює у відповідному регіоні (регіонах)**, а у випадках, передбачених законодавством, та за дорученням Голови Комітету - за межами регіону (регіонів).

Для направлення вимоги суб'єкту господарювання, зареєстрованому в іншій області, отримується письмове доручення Антимонопольного комітету України.

Іноді, коли орган Антимонопольного комітету України не має змоги вручити вимогу суб'єкту господарювання, така вимога публікується на веб-сайті відповідного територіального відділення.

Наслідки ненадання інформації на таку вимогу законодавством не встановлено.

Усні вимоги державного уповноваженого Антимонопольного комітету України, голови територіального відділення Антимонопольного комітету України, уповноважених ними працівників Антимонопольного комітету України, його територіального відділення, пояснення осіб та інші дії, вчинені на виконання цих усних вимог, **фіксуються в протоколі** .

Таке протоколювання вимог, в основному, фіксується у ході планової або позапланової виїзної перевірки працівниками Антимонопольного комітету України.

Типова форма вимоги органу Антимонопольного комітету України не визначена.
Витребування інформації може здійснюватись у будь-якій письмовій формі.

Адресат
(зазначається назва юридичної особи)

Вимога
Про надання інформації

На підставі статей 3, 7, 17, 22, 22¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у зв'язку з розглядом заяви (справи, дослідження ринку) Вам необхідно, у 10-денний термін з дня отримання вимоги, надати до _____ обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України наступну інформацію на копії документів, а саме:

1. ...
2. ...
3. ...

Інформація повинна бути завірена печаткою підприємства та підписом керівника.

У разі відсутності запитуваної інформації зазначити це у письмовій відповіді та пояснити причини.

Передача інформації, яка містить відповіді на вимогу, повинна здійснюватись таким чином, що виключає можливість її неодержання територіальним відділенням у встановлені строки.

При наявності інформації з обмеженим доступом вона повинна бути позначена відповідним чином і буде використана згідно з чинним законодавством.

Звертаємо увагу, що неподання інформації у встановлені головою територіального відділення строки, подання інформації в неповному обсязі, а також подання недостовірної інформації територіальному відділенню Антимонопольного комітету України є порушеннями Закону України «Про захист економічної конкуренції», передбаченими пунктами 13–15 статті 50 і тягне за собою відповідальність, згідно з абзацом 4 частини 2 статті 52 цього Закону.

Голова територіального відділення

(підпис)

Відповідно до пунктів 13-15 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції є:

❖ **неподання інформації** Антимонопольному комітету України, його територіальному відділенню у **встановлені** органами Антимонопольного комітету України, головою його територіального відділення чи нормативно-правовими актами **строки** (пункт 13 статті 50 Закону).

Під неподанням інформації слід розуміти невиконання запиту у повному обсязі, тобто, ненадання відповіді на жодний з пунктів вимоги у встановлений строк.

❖ **подання інформації в неповному обсязі** Антимонопольному комітету України, його територіальному відділенню у **встановлені** органами Антимонопольного комітету України, головою його територіального відділення чи нормативно-правовими актами **строки** (пункт 14 статті 50 Закону).

Інформація подана вчасно, проте не на всі пункти вимоги.

❖ **подання недостовірної інформації** Антимонопольному комітету України, його територіальному відділенню (пункт 15 статті 50 Закону).

Надана інформація не відповідає дійсним обставинам, документам і т.д.

Невиконання вимог органу Антимонопольного комітету України тягне за собою передбачену законом відповідальність:

✓ **штрафні санкції** до одного відсотка доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф (стаття 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції»). Якщо доходу (виручки) немає або відповідач у справі не надав таку інформацію, - у розмірі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (34 тис. грн.)

Розмір доходу (виручки) може бути визначений на підставі адміністративної інформації, отриманої з інших джерел.

✓ **вилучення або накладення арешту на предмети, документи чи інші носії інформації**, які можуть бути доказами або джерелом доказів у справі незалежно від їх місцезнаходження із залученням поліцейських для застосування заходів, передбачених законом, для подолання перешкод (абзаци 7, 8, 9 частини першої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»);

✓ **адміністративна відповідальність** керівника суб'єкта господарювання (частина перша статті 166-4 КУпАП):

Неподання, несвоєчасне подання посадовими особами органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також керівниками (розпорядниками кредитів) підприємств (об'єднань, господарських товариств тощо) та особами, які займаються підприємницькою діяльністю, **інформації або подання завідомо недостовірної інформації Антимонопольному комітету України та його територіальним відділенням** –

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб та керівників у розмірі до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (119 грн), а на осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, - до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340 грн).

Окремі вимоги до запиту Антимонопольного комітету України:

- У кожному конкретному випадку, окрім посилання на загальні норми законодавства, що дають право витребування вимоги, чітко зазначаються конкретні (фактичні) підстави (причини) направлення вимоги.
- Обсяг запитуваної у вимозі інформації повинен відповідати змісту завдання, вказаного у преамбулі вимоги. Запитується лише та інформація, яка має значення для вирішення відповідного питання.
- Питання повинні бути чіткі, конкретні та зрозумілі. Перелік документів, копії яких вимагаються, має бути визначеним.
- Чітко визначені обсяг, порядок і строки надання інформації.
- При визначенні строків надання інформації орган АМКУ повинен виходити з обсягу та необхідності збирання інформації. Якщо запитується значний обсяг інформація або має бути витребувана суб'єктом господарювання з інших джерел чи потребує для її виготовлення значного часу – строк надання інформації має становити від 10 до 30 днів (в окремих випадках – термінові доручення Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України – встановлюються більш стислі строки).
- Якщо запитується інформація, якою особа може не володіти, то зазначається, що ця інформація надається «за наявності», а у разі відсутності такої інформації, суб'єктом господарювання має бути повідомлено про це орган Антимонопольного комітету України.
- Орган Антимонопольного комітету України має належно повідомити суб'єкта господарювання про необхідність надання інформації. Вимоги (лист) мають бути вручені (отримані) уповноваженою особою суб'єкта господарювання (див. пункти 110 та 111 Правил надання послуг поштового зв'язку).
- Вимога надсилається за місцезнаходженням суб'єкта господарювання, визначеним згідно з ЄДРПОУ, а в копії може бути надіслана вимога на адресу для листування.
- Орган Антимонопольного комітету України повинен з'ясувати причини, з яких відомості суб'єктом господарювання не було надано/несвоєчасно надано та довести вину суб'єкта господарювання (у разі розгляду справи та прийняття рішення).

Загальні рекомендації при підготовці відповіді на вимоги органів Антимонопольного комітету України:

- Не ігнорувати розгляд, оскільки, в окремих випадках, наслідком є – значні штрафні санкції, вилучення оригіналів документів.
- Належно вивчати вимогу органів АМКУ, своєчасно надавати відповідь, при цьому розуміючи, що інформація може бути використаною проти суб'єкта господарювання.
- У разі необхідності додаткового часу для підготовки та формулювання відповіді на питання, у термін, відведений для надання інформації, можна письмово звернутись з клопотанням про подовження терміну надання інформації. Обов'язково отримати письмову відповідь на таке клопотання від органу АМКУ.
- Коли не володієте даними, не здійснюєте діяльність на ринку, обов'язково повідомити орган АМКУ (бажано, в письмовій формі) про це.
- Відповідь бажано надавати окремо на кожне з питань, поставлених у вимозі.
- Законодавство не встановлює спеціальної форми і порядку надсилання суб'єктом господарювання відповіді на вимогу органу Антимонопольного комітету України.
- Інформацію на вимоги АМКУ необхідно надавати у строки, встановлені вимогами. Залишати докази направлення Ваших відповідей (квитанції, рекомендовані поштові відправлення, відмітка про вручення нарочним). Якщо документи направляються простими листами (що є найменш бажаним), доказом направлення є журнал реєстрації вихідної кореспонденції.
- При наданні інформації з обмеженим доступом необхідно зазначити, яка саме інформація має обмежений доступ, у тому числі, які саме документи або частини документів містять інформацію з обмеженим доступом та надати версію документів та чи іншої інформації, зокрема з виключеною, зачорненою чи в інший спосіб зміненою інформацією [...], яка забезпечує достатній її захист.

ЗАПИТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Пункти 5, 7 частини третьої статті 19 Закону України «Про телекомунікації»:

Для здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій уповноважені Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, посадові особи мають право:

безоплатно отримувати від суб'єктів ринку телекомунікацій необхідні для виконання завдань, покладених на Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, цим Законом, інформацію, пояснення та інші матеріали;

з метою розгляду звернень фізичних та юридичних осіб отримувати від операторів, провайдерів телекомунікацій необхідні документи та інформацію, а також видавати в установленому порядку приписи за результатами розгляду звернень

Підпункт 1 пункту 6 Положення про НКРЗІ, затвердженого Указом Президента України від 23.11.2001 № 1067/2011:

для забезпечення виконання покладених завдань і функцій НКРЗІ має право отримувати безоплатно в установленому законом порядку від операторів, провайдерів телекомунікацій, суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг, операторів поштового зв'язку необхідну для виконання своїх повноважень звітність та інформацію, у тому числі таку, що містить фінансово-економічні показники.

Спеціальний нормативно-правовий акт, який врегульовує процедуру направлення НКРЗІ запитів задля отримання інформації від операторів, провайдерів телекомунікацій, **відсутній**.

Окремі процедури надання інформації врегульовані в окремих нормативно-правових актах НКРЗІ:

❖ Порядок аналізу ринків послуг пропуску трафіка та визначення операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою, затверджений рішенням НКРЗІ від 25.08.2011 № 444 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13.09.2011 за № 1078/19816:

Відповідно до пунктів 5.1-5.2, 5.4, 5.5 **Порядку аналізу ринків** для проведення аналізу ринків послуг пропуску трафіка використовуються, зокрема, інформація, що надається операторами, провайдерами телекомунікацій на запит НКРЗІ.

НКРЗІ може запросити у операторів, що здійснюють діяльність на певному ринку послуг пропуску трафіка, іншу додаткову інформацію, передбачену законом, необхідну для проведення його аналізу.

У разі ненадання, несвоєчасного надання або надання недостовірної інформації оператори, провайдери телекомунікацій несуть відповідальність відповідно до закону.

❖ Порядок надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації і визнання такими, що втратили чинність, рішень НКРЗ від 04.11.2008 № 1189 та від 25.12.2008 № 1283, затверджений рішенням НКРЗІ від 05.04.2016 № 180 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18.05.2016 за № 739/28869:

Запит надається в письмовій формі за підписом Голови НКРЗІ або уповноваженої ним особи та містить вимоги щодо обсягів та строків надання інформації (пункт 6 частини першої Порядку).

▪ інформація на запит повинна відповідати змісту запиту та надаватись у строки, визначені Порядком:

інформацію для визначення ринків певних телекомунікаційних послуг та проведення їх аналізу - в строки, обсягах, формах (за потребою), визначених НКРЗІ;

інформацію, необхідну для моніторингу тарифів, аналітичних матеріалів щодо стану і розвитку галузі зв'язку, аналізу результатів державного нагляду, а також розгляду звернень споживачів, - не пізніше ніж протягом 14 календарних днів з дати отримання запиту, якщо інше не вказано у запиті НКРЗІ;

▪ інформація надається в паперовій формі з одночасним надсиланням копії в електронній формі, з супровідним листом на бланку оператора, провайдера телекомунікацій (за наявності), в якому наводиться перелік додатків із зазначенням кількості аркушів кожного;

▪ інформації підтверджуються підписом керівника або уповноваженої ним особи та засвідчуються печаткою суб'єкта господарювання (за наявності);

▪ датою надання інформації вважається:

для паперової форми: в разі відправлення поштою - дата, зазначена на поштовому штемпелі оператора поштового зв'язку;

в разі надання через уповноважену особу - дата реєстрації у структурному підрозділі НКРЗІ, відповідальному за організацію діловодства;

для електронної форми - дата заповнення форм на офіційному веб-сайті НКРЗІ.

Адміністративна відповідальність:

Стаття 188-7 КУпАП: Невиконання законних вимог Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

Невиконання законних вимог Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, щодо усунення порушень законодавства про телекомунікації, поштовий зв'язок та радіочастотний ресурс України, або ненадання їм документів та інформації, необхідних для здійснення державного нагляду, -

тягне за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 1700 грн до 5100 грн).

ЗАПИТИ

НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Основні завдання та повноваження Національної поліції визначені у:

- статтях 2 та 23 Закону України «Про Національну поліцію»;
- пунктах 2, 6 Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877.

підпункт 2 пункту 6 Положення про Національну поліцію, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877:

«Національна поліція для виконання покладених на неї завдань має право:

одержувати **в установленому законодавством порядку** від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань».

Підстави направлення запитів Національною поліцією:

1) **В порядку, передбаченому Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» підрозділами кримінальної та спеціальної поліції Національної поліції України та за наявності підстав, визначених у статті 6 цього Закону.**

Підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є:

- наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:
 - злочини, що готуються;
 - осіб, які готують вчинення злочину;
 - осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
 - осіб безвісно відсутніх;
 - розвідувально-підривну діяльність спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб проти України;
 - реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя; співробітників розвідувальних органів України у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей з метою належного здійснення розвідувальної діяльності.
- запити повноважних державних органів, установ та організацій про перевірку осіб у зв'язку з їх допуском до державної таємниці і до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках;
- потреба в отриманні розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави;
- наявність узагальнених матеріалів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, отриманих в установленому законом порядку.

❑ **Забороняється** приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів при відсутності підстав, передбачених у цій статті.

❑ У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності **заводиться оперативно-розшукова справа** (стаття 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»).

❑ Відповідно до пункту 4 частини першої статті 8 Закону для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених статтею 6 Закону підстав надається право:

ознайомлюватися з документами та даними, що характеризують діяльність підприємств, установ та організацій, вивчати їх, за рахунок коштів, що виділяються на утримання підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, **виготовляти копії з таких документів**, на вимогу керівників підприємств, установ та організацій - **виключно на території таких підприємств, установ та організацій**, а з дозволу слідчого судді в порядку, передбаченому **КПК України**, - **витребувати документи та дані**, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій, а також спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину, джерело та розміри їх доходів, із залишенням копій таких документів та опису вилучених документів особам, в яких вони витребувані, та забезпеченням їх збереження і повернення в установленому порядку.

❑ Заходи здійснюються до внесення відомостей про кримінальне провадження в ЄРДР.

2) В порядку, визначеному **КПК України**.

❑ Після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань запити до суб'єктів господарювання може надавати лише слідчий у межах кримінального провадження.

❑ Письмову вимогу слідчі Національної поліції мотивують правом, встановленим у статтях 40, 41, частиною другою статті 93 КПК України :

❑ Проте, статті 40 та 41 КПК України взагалі не надають право направлення вимог про надання інформації суб'єктами господарювання:

▪ Стаття 40 КПК України визначає повноваження слідчого органу досудового розслідування, серед яких не значиться право направлення вимог про надання інформації суб'єктами господарювання. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого.

▪ Стаття 41 КПК України надає поняття оперативних підрозділів.

❑ Частина друга статті 93 КПК України (Збирання доказів):

Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом.

Стаття 159 КПК України визначає загальні положення тимчасового доступу до речей і документів:

1. Тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку).

Тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку здійснюється шляхом зняття копії інформації, що міститься в таких електронних інформаційних системах або їх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, без їх вилучення.

2. Тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду.

Стаття 162 КПК України: Речі і документи, які містять охоронювану законом таємницю.

1. До охоронюваної законом таємниці, яка міститься в речах і документах, належать:

4) конфіденційна інформація, в тому числі така, що містить комерційну таємницю;

Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом (*частина 2 статті 21 Закону України «Про інформацію»*).

Інформація про фізичну особу (*персональні дані*) - відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована.

Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також *адреса, дата і місце народження* (стаття 11 Закону України «Про інформацію»).

Комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці відображено у постанові Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 № 611.

Документи щодо фінансово-господарських відносин підприємства з його контрагентами можуть містити інформацію, яка має комерційну цінність, невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб, а отже правомірно може бути визнана підприємством комерційною таємницею.

7) інформація, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо;

У статті 9 Закону України «Про телекомунікації» передбачено, що охорона таємниці телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються технічними засобами телекомунікацій, та інформаційна безпека телекомунікаційних мереж гарантуються Конституцією та законами України.

Зняття інформації з телекомунікаційних мереж заборонене, крім випадків, передбачених законом.

Оператори, провайдери телекомунікацій зобов'язані вживати відповідно до законодавства технічних та організаційних заходів із захисту телекомунікаційних мереж, засобів телекомунікацій, інформації з обмеженим доступом про організацію телекомунікаційних мереж та інформації, що передається цими мережами.

8) персональні дані особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних;

Захист персональних даних врегульовано Законом України «Про захист персональних даних».

Персональні дані – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована.

Частина шоста статті 163 КПК України:

- ✓ Слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, якщо сторона кримінального провадження, зокрема, доведе можливість використання як доказів відомостей, що містяться в цих речах і документах, та неможливість іншими способами довести обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів.
- ✓ Доступ особи до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, здійснюється в порядку, визначеному законом.

Відтак, слідчий може витребувати документи, які не містять охоронювану законом інформацію та які, власник таких документів **погодиться надати добровільно.**

Якщо відповідно до питань запиту, який надійшов до суб'єкта господарювання, необхідно надати інформацію, яка становить охоронювану законом таємницю, то такий запит підлягає задоволенню за умови надання ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів. При цьому, надаються документи і речі, вказані в ухвалі слідчого судді.

**ЗАПИТИ
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

❖ **Закон України «Про Службу безпеки України»**

❖ Відповідно до **пункту 3 частини першої статті 25 Закону** СБУ, її органам і співробітникам для виконання покладених на них обов'язків надається право: одержувати на письмовий запит керівника відповідного органу СБУ дані і відомості, необхідні для забезпечення державної безпеки України, а також користуватись з цією метою службовою документацією і звітністю.

❖ Відповідно до **пункту 1 частини другої статті 25 Закону** у разі проведення заходів щодо боротьби з тероризмом і фінансуванням терористичної діяльності СБУ, її органи і співробітники мають також право:

одержувати в установленому законом порядку на письмову вимогу керівника органу або оперативного підрозділу СБУ від органів доходів і зборів, фінансових та інших установ, підприємств, організацій (незалежно від форми власності) інформацію і документи про операції, стан рахунків і руху коштів на них за конкретний проміжок часу (з розшифруванням сум, дати призначення та контрагента платежу), вклади, внутрішньо- та зовнішньоекономічні угоди, а також завірені копії документів, на підставі яких було відкрито рахунок конкретної юридичної або фізичної особи. Документи та інформація повинні бути подані негайно, а якщо це неможливо - не пізніше як протягом 10 діб.

На підставі наведених положень Закону «Про Службу безпеки України»:

- **вимагаються:** дані і відомості; інформація і документи; завірені копії документів;
- письмовий запит підписується керівником відповідного органу СБУ, керівником оперативного підрозділу;

2) Закон України «Про контррозвідувальну діяльність»

Відповідно до **абзацу 5 частини другої статті 7 Закону** для виконання визначених законом завдань та за наявності підстав, передбачених статтею 6 цього Закону, в ході контррозвідувальної діяльності **органи, підрозділи та співробітники СБУ** мають право:

витребувати, збирати і вивчати, за наявності визначених законом підстав, документи та відомості, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій, а також спосіб життя окремих осіб, джерела і розміри їх доходів для попередження і припинення розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань на державну безпеку України.

Тобто, на підставі наведених положень Закону:

- **вимагаються: документи та відомості;**
- **у Законі підписант не вказаний, форма запиту не визначена;**
- **у запиті вказуються реквізити контррозвідувальної справи (органи і підрозділи СБУ, що здійснюють контррозвідувальну діяльність, ведуть контррозвідувальні справи (частина шоста статті 8 Закону).**

3) Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»

Відповідно до **абзацу 4 частини першої статті 8 Закону** оперативним підрозділам СБУ для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених статтею 6 цього Закону підстав надається право:

ознайомлюватися з документами та даними, що характеризують діяльність підприємств, установ та організацій, вивчати їх, за рахунок коштів, що виділяються на утримання підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, **виготовляти копії з таких документів**, на вимогу керівників підприємств, установ та організацій - **виключно на території таких підприємств, установ та організацій**, а з дозволу слідчого судді в порядку, передбаченому **КПК України**, - **витребувати документи та дані**, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій, а також спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину, джерело та розміри їх доходів, із залишенням копій таких документів та опису вилучених документів особам, в яких вони витребувані, та забезпеченням їх збереження і повернення в установленому порядку.

Вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських документів забороняється, крім випадків, передбачених КПК України.

Тобто, на підставі наведених положень Закону:

- **вимагаються:** документи та дані; виготовлення копій документів;
- **ухвала слідчого судді (п.4 ч.1 ст.8 Закону);**
- **у запиті вказується номер оперативно-розшукової справи.**

Крім цього, право вимоги органами СБУ інформації від суб'єктів господарювання передбачене **нормами КПК України** в рамках розслідування кримінальної справи слідчим СБУ.

✓ При цьому повинні бути вказані реквізити кримінальної справи, в рамках якої направляється запит. Слідчі, а також оперативні підрозділи СБУ за наявності письмового доручення слідчого, прокурора, у рамках кримінального провадження мають право збирати докази шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірки (**частина друга статті 93 Кримінального процесуального кодексу України**).

✓ **Законні вимоги співробітників СБУ при виконанні ними службових обов'язків є обов'язковими** для громадян і посадових осіб (стаття 36 Закону України «Про Службу безпеки України»).

✓ Інформація щодо норм законодавства, якими визначено порядок направлення органами та підрозділами СБУ запитів до підприємств, установ, організацій різних форм власності про витребування відомостей та документальних матеріалів, які характеризують їх діяльність розміщена і на офіційному сайті СБУ в рубриці «Нормативно-правова база»

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=134136&cat_id=134135

Загальні рекомендації:

1. Вивчити запит на предмет його відповідності вимогам діловодства:

- ✓ оформлення на бланку, реквізити документу (реєстраційний номер, дата);
- ✓ підписаний посадовою особою або іншою уповноваженою особою, зокрема, виконуючим обов'язки керівника, заступником. Не допускається поставлення позначок типу «за керівника», ризок і т.д.;
- ✓ зазначена повна назва посади, прізвище, ініціали підписанта запиту;
- ✓ обов'язковість накладення печатки на запит законодавством не встановлена.

Спеціальні вимоги до оформлення документів визначені у:

Типова інструкція з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів АР Крим, місцевих органах виконавчої влади, затверджена постановою КМУ від 30.11.2011 № 1242 із змінами;

Інструкція з оформлення документів у системі МВС України, затверджена наказом від 27.07.2012 № 650.

2.Ретельний аналіз наведеного у запиті переліку нормативно-правових актів:

- ✓ відсутні правові підстави вимоги надання документів (копій документів), відомостей, неналежне мотивування запиту;
- ✓ перелік питань, які запитуються, не відповідають підставам направлення запиту;
- ✓ аналіз норм законодавства, на які є посилання у запиті. Іноді вказується лише назва закону чи статті закону, які, наприклад, містять лише перелік повноважень певного органу, без деталізації конкретних пунктів і норм, які дають право на отримання запитів. Іноді, можуть бути посилання на норми, які не відносяться до діяльності певного контролюючого чи правоохоронного органу, не стосуються певної ситуації. Такі недоліки можуть використовуватись для відмови в наданні документів;
- ✓ перевірка законності підстав для вимоги певної інформації певним контролюючим чи правоохоронним органом;
- ✓ за відсутності конкретних і законних цілей, та не додержання встановленого законодавством порядку, володілець персональних даних має законні підстави відмовити у наданні запитуваної інформації;
- ✓ якщо запит не відповідає вимогам закону, важливо у відповіді наголосити, що такі дії не є перешкоджанням правоохоронним/контролюючим органам в здійсненні їх повноважень. Ви просите надати роз'яснення про правові підстави витребування інформації/копій документів та налаштовані на співпрацю.

Стаття 19 Конституції України:

Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Дякую за увагу!

СВІТЛАНА ДУДНИК,

юрист

Інтернет Асоціації України

www.inau.ua

legal@inau.u